

Handlingsplan för Folkhälsoarbete 2024

Stadsområde Centrum

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	2
2	BAKGRUND	2
3	MÅLGRUPPER.....	3
4	INSTRUKTIONER	4
5	MÅLOMRÅDEN	5
5.1	ÖKA MÖJLIGHETERNA TILL EN GOD START I LIVET OCH GODA UPPVÄXTVILLKOR	5
5.2	ÖKA DEN PSYKISKA HÄLSAN.....	11
5.3	ÖKA FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR DELAKTIGHET, INFLYTANDE OCH TILLIT	16
5.4	FRÄMJA HÄLSOSAMMA OCH HÅLLBARA LIVSMILJÖER	20
4.5	ÖKA FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ÅLD RAND E MED LIVSKVALITET	23
6	ÖVRIGT.....	26
7	BUDGET	27

1 INLEDNING

Det övergripande målet för Sveriges nationella folkhälsopolitik är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Folkhälsoarbetet ska utgå från övergripande strukturella förhållanden så som befolkningens livsvillkor och hälsa. Folkhälsoarbetet ska bygga på långsiktighet och de specifika förutsättningar som finns lokalt samt utgå från befolkningens behov. Göteborgs Stad, Stadsdelsnämnden (SN) och Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd (HSNG) har tecknat avtal om lokalt folkhälsoarbete från 1 januari 2023 till 31 december 2025. I avtalet finns reglerat att en handlingsplan med gemensamt prioriterade områden ska tas fram för det lokala folkhälsoarbetet. Handlingsplanen utgår från de prioriterade områden som förenar SN och HSNG. Handlingsplanen uppdateras årligen men ska ses som ett långsiktigt dokument där insatser kan sträcka sig över avtalsperioden/fler år. Uppföljning sker årligen.

Handlingsplanen ska även följa de målområden och dokument som anges i avtalet:

- Göteborgs Stads styrdokument för folkhälsoarbete (budget, Göteborgs Stads program för en jämlik stad med flera).
- Västra Götalandsregionens styrdokument för folkhälsoarbete (budget, regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 med flera).

2 BAKGRUND

Arbetet med att förbättra hälsan i befolkningen kräver gemensamma insatser och samverkan mellan olika nivåer och olika huvudmän. Arbetet handlar både om insatser som förbättrar folkhälsan generellt och särskilda insatser riktade till de grupper boende i stadsområdet där både hälsan och dess förutsättningar är avsevärt sämre. En ökad jämlikhet i hälsa och livsvillkor är en förutsättning för att uppnå ett långsiktigt socialt hållbart samhälle och ska särskilt beaktas i folkhälsoarbetet. Handlingsplanen anger folkhälsoarbetets riktning och baseras på insatser med det övergripande nationella målet att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen samt sluta de påverkbara klyftorna inom en generation. Detta ska ske utifrån ett rättighetsbaserat arbete med vägledning av FN:s konvention om barnets rättigheter samt mänskliga rättigheter. Folkhälsoarbetet ska bygga på långsiktighet och de specifika förutsättningar som finns lokalt samt utgå från befolkningens behov.

3 MÅLGRUPPER

Skriv en kort inledande text kopplat till behovsanalysen, skrivs separat utifrån varje stadsområdes förutsättningar.

Stadsområde Centrum är det största stadsområdet befolkningsmässigt, en tredjedel av stadens invånare bor i Centrum. Andelen unga vuxna 20–35 år är högre än snittet för Göteborg. Tre fjärdedelar av Göteborgs studentbostäder finns i Centrum och hälften av stadsområdets hushåll är enpersonshushåll. Centrum har en socioekonomiskt stark befolkningen men med variationer inom stadsområdet. Centrum utmärker sig sällan jämfört med övriga staden. Därför är det en utmaning att synliggöra de grupper med sämre livsvillkor och hälsa som ändå är många till antalet.

Svårigheter i föräldraskap och risker för barns uppväxtvillkor: I Centrum är det 11 procent av eleverna i åk 9 och åk 2 på gymnasiet som uppger att de upplevt våld eller hot om våld i sin hemmiljö. Det är 19 procent av eleverna i åk 9 och 22 procent i åk 2 på gymnasiet som uppger att det hänt att de tycker en förälder dricker för mycket alkohol. Det ligger över snittet för staden. Samma mönster syns i yngre åldrar. En av de främsta anledningarna till att barn 0–12 år aktualiseras inom socialtjänsten är brister i omsorg på grund av en förälders missbruk. Andra orsaker är våld i nära relation och relationsproblem inom familjen samt fysisk/psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning hos vårdnadshavare.

Psykisk hälsa: Det är 49 procent av befolkningen i stadsområde Centrum som uppger psykiska besvär av oro, ångslan och/eller ångest. Det är en högre andel kvinnor och flickor som uppger besvär jämfört med män och pojkar. Personer med kortare utbildning och lägre inkomster uppger generellt sett fler besvär. Psykisk ohälsa yttrar sig på olika sätt i olika skeenden av livet och oro, ångslan, ångest och stress är vanligast hos yngre 16–29 år. Nationella rapporter visar också att psykiska besvär är vanligare bland studenter jämfört med personer som förvärvsarbetar i samma åldersgrupp. Sömnproblem och att medicineras med antidepressiva läkemedel är vanligast i den äldre åldersgruppen 65–84 år.

ANDTS: Hög användning av alkohol och droger, både bland ungdomar och vuxna jämfört med övriga staden. Andelen yngre med riskabel alkoholkonsumtion minskar medan andelen äldre med riskabel alkoholkonsumtion ökar. Hög andel med riskabla alkoholvanor i åldersgruppen 65+ i kombination med ökad sårbarhet för alkoholens skadeverkningar med stigande ålder gör äldre till en särskilt sårbar grupp. Män och pojkar har en högre användning men ökningen går snabbast hos kvinnor och flickor.

Fysisk aktivitet, stillasittande och brister i närmiljön: En hög andel av befolkningen är fysiskt aktiva. Befolkningen är dock stillasittande i hög utsträckning vilket utgör en risk för ohälsa. Andelen som upplever störande trafikbuller i sitt bostadsområde ligger över snittet för staden. Mellanområde Norra Centrum har högst andel i staden på 25 procent, följt av 24 procent i Olskroken-Redbergslid-Bagaregården. Buller kan påverka vår inlärning, prestation och sömn negativt. Långvarig exponering ökar också risken för hjärt- och kärlsjukdomar såsom höjt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke.

Ofrivillig ensamhet och social isolering finns i alla åldersgrupper men är vanligast hos yngre och äldre personer. Arbetslösa uppger högre grad av ensamhet jämfört med förvärvsarbetande. Vårdcentraler, rehab mottagningar och föräldrarådgivare rapporterar om en stor utsatthet bland personer med brist på socialt deltagande. Ensamhet innebär ökad risk för hjärtinfarkt, stroke och demens. Även risken för psykiska besvär och depression är högre.

Utifrån avtalet ska Utvecklingsledare folkhälsa medverka i utvecklingen av folkhälsoarbetet i Göteborgs Stad. I det staden gemensamma nätverket för Utvecklingsledare folkhälsa har arbetsgrupper bildats för att stärka det stadenövergripande arbetet ur ett målgruppsperspektiv. I arbetsgrupperna identifieras gemensamma behov och utvecklingsmöjligheter med syfte att säkra en samlad kunskapsbild och för att kunna vara en gemensam kraft i stadens utvecklingsarbete. Relevanta aktörer deltar/bjuds in i respektive arbetsgrupp. Vid årets start finns arbetsgrupper kopplade till grundskoleelever, högskole-/universitetsstudenter, äldre och personer med funktionsnedsättning.

4 INSTRUKTIONER

Beskriv kortfattat planerade insatser under året utifrån handlingsplanens prioriterade områden. Varje stadsområde behöver inte arbeta med alla fem målområden varje år. Att rikta in sig på de målområden som anses vara mest angelägna i det aktuella stadsområdet är möjligt. I matrisen går det bra att infoga eller ta bort rader om så önskas, detta görs genom att på sista raden höger klicka och välja ”Infoga” eller ”Ta bort celler”.

Handlingsplanen skickas till Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen via hsn.goteborg@vgregion.se senast den **1 december** årligen.

5 MÅLOMRÅDEN

5.1 Öka möjligheterna till en god start i livet och goda uppväxtvillkor

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet.

Strategi för att uppnå målområdet	Insats - målgrupp	Aktörer	Planerad effekt/Resultat – utifrån strategin Indikatorer som mäter måluppfyllelsen på lång sikt: Barn som är inskrivna i förskolan vid 3 års ålder, Elever i åk 9 med gymnasiebehörighet, Gymnasieexamen inom 4 år efter påbörjad utbildning.
Stärka föräldrars tilltro till den egna föräldraförmågan	Insats: - ABC föräldrastödkurser a) Utbilda personal i ABC Tonår b) Barnpassning vid ABC 3–6 år c) Tolk d) Vikariekostnader för ABC-ledare i Kallebäck - Pappagrupper på öppen förskola	GSF, FSF, SF Centrum, Idéburen sektor FSF, SF, civilsamhällesaktör	Att stärka föräldraskapet ökar möjligheten för barn att växa upp i en hälsofrämjande kontext där föräldern har verktyg att stötta sitt barn i barnets egen utveckling och psykosociala anpassning¹. Vårdnadshavaren är den viktigaste resursen under ett barns uppväxt, både för anknytning, tidig språkutveckling och möjligheterna att klara skolan². Svenska och internationella studier visar att föräldraskapsstöd har positiva effekter på både föräldrar och barn. Stödet kan bidra till ett positivt samspel i familjen och minska bråk och

¹ Effekter av föräldraskapsstöd - Startsidea (mfof.se)

² Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 12.

	- Utöka riktat föräldraskapsstöd Målgrupper: - Vuxna med utmaningar i föräldraskapet a) Psykisk ohälsa, missbruk och beroende, konflikter mellan vårdnadshavare b) Föräldrar med kognitiva svårigheter och/eller har barn med kognitiva svårigheter c) Föräldrar som skaffat barn på egen hand - Föräldrar och blivande föräldrar som saknar tillgång till hälsofrämjande arenor och mötesplatser	SF	konflikter. Universellt stöd har något större effekt hos föräldrar som upplever mer oro för sina barn. ³
--	--	----	---

³ [Effekter av föräldraskapsstöd - Start sida \(mfof.se\)](https://mfof.se/)

Skapa förutsättningar för barn och unga att tillgodogöra sig utbildning	Insatser: - PAX – Syfte är att skapa trygga klassrum med studiero och på lång sikt bidra till en bra skolgång. - ANDTS prevention (Konceptet “Speed dating”) - Ung i Centrum (del av socialtjänstens resursenhet. Arbetar med ungdomar 16–20 som saknar sysselsättning och samverkan med skolan) - Signs of safety – implementering av metod för att utreda och följa upp barns trygghet och säkerhet	GSF GSF, SF, Mini-Maria, SSPF SF, (UBF, GSF) SF	Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa. Utbildning ger kunskaper och kompetenser som ger bättre möjligheter till arbete och inkomst samt stärkta psykologiska och sociala resurser. Detta ger individen ökat handlingsutrymme att påverka sin livssituation. Utbildning utvecklar kognitiva förmågor, färdigheter, argumentera, resonera, dra slutsatser och hantera problematiska situationer. Lärandet tidigt i livet påverkar vilja och förmåga att tillgodogöra sig utbildning senare i livet.⁴ En god utbildning minskar även risken för utanförskap, förbättrar möjligheterna till integration och har en brottsförebyggande effekt.⁵ Fullföljd utbildning för unga ger goda förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och därmed minskad risk för utanförskap i form av lägre inkomst och sämre hälsa. Etablering på arbetsmarknaden bidrar till livskvalitet för den
--	---	---	--

⁴ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#) sida 99–100.

⁵ [I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning \(regeringen.se\)](#) sida 398.

⁶ [I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning \(regeringen.se\)](#) sida 400.

	Målgrupper: - Barn och unga med problematisk skolfrånvaro - Barn och unga generellt - Ungdomar 16–20 år som saknar sysselsättning. - Barn med omsorgsbrist och/eller våldsutsatthet		enskilde och förhindrar ökade samhällskostnader som motsatsen för med sig.⁷ Ungdomar med en ofullständig gymnasieutbildning löper större risk att drabbas av flera negativa följder, såsom svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, psykisk ohälsa eller att hamna i ett socialt och ekonomiskt utanförskap.⁸
Främja barns språkutveckling	Insats: - Arbetsgrupp för att erbjuda språk- och läsfrämjande insatser på arenor där barn och unga och vårdnadshavare vistas. Målgrupper: - Barn	FSF, KF, SF Centrum och BVC	Läsning har stor betydelse för barnets språkutveckling, skolgång och möjligheter längre fram i livet. Tidig språkutveckling, ett välutvecklat ordförråd och tidig läslust påverkar skolmognad och skolresultat positivt. God textförståelse, grammatik och ordförråd ger ett ökat självförtroende som läsare och ökad generell kunskap. Detta har även effekter som bättre förståelse för andra kulturer, större insikter i mänskligt beslutsfattande och ökat deltagande i samhället.⁹

⁷ [Uppdrag fullföljd utbildning | SKR](#)

⁸ [I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning \(regeringen.se\)](#) Sida 368.

⁹ [Effekter - Staden där vi läser för våra barn - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

	- Vuxna runt barnet i hemmet och andra viktiga arenor, exempelvis förskola och barnhälsovård.		
Arbeta för alla barns rätt till en meningsfull fritid	Insats: - Löparskola - Utveckla skateramp vid Ånäsfältet med extra fokus på tjejer och ickebinära unga - Förstärkning av uppsökande och samverkan med civilsamhället Målgrupp: - Barn och unga som saknar tillgång till mötesplatser och fritidsmöjligheter - Tjejer och ickebinära	GSF, civilsamhällesaktör SF, IOFF SF, civilsamhället	Lärande och utveckling av kompetenser sker inte enbart i skolan utan även på fritiden, det så kallade informella lärandet. En meningsfull fritid innebär att kompetenser och färdigheter utvecklas samt är identitetsskapande för den unge. På fritiden skapas även möjligheter för den unge att lyckas, uttrycka sin personlighet, bygga självkänsla och öka tilltron till den egna förmågan, vilket påverkar skolresultaten positivt.¹⁰ Ett brett utbud av idrotts- och föreningsaktiviteter är viktigt för att fånga upp barns och ungas intressen och främja deras utveckling samt stärka deras sociala deltagande. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i, oavsett ekonomi, kön och funktionsvariation¹¹¹²

¹⁰ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 100

¹¹ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida. 13.

¹² Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026, sida 24 & 25.

Förebygga ANDTS-användning hos barn och unga	Insatser: - ANDTS-utredning (utreda behov av struktur för prevention av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar) Målgrupp: - Barn och unga - Vårdnadshavare - Vuxna i barn och ungas närhet	SF är drivande	Forskningen visar att risk- och skyddsfaktorer i stort sett är samma för alkohol-, tobak- och narkotikabruk, kriminalitet och våld, bristande skolanpassning samt psykisk ohälsa. Skyddsfaktorer är välfungerande skolgång, tydliga normer och förväntningar från vuxna, goda kompisrelationer, fritidssysselsättning, gott socialt klimat i skolan, känna tillhörighet, goda relationer (inte minst inom familjen), uppmärksammas vid positivt beteende, föräldrar har god insyn i den unges liv utanför hemmet samt social och kognitiv kompetens/färdighet hos den enskilde, sen alkoholdebut. Riskfaktorer är skolk, tillgång till exempelvis alkohol, otrivsel, brist på struktur, tillåtande attityder hos vuxna, kompisar som har problem, beroendeproblematik i familjen, tidig debut av exempelvis alkohol, positiv attityd till droger, våld och familjekonflikter. Enstaka risk- och skyddsfaktorer i regel liten effekt, men fler faktorer tillsammans ger större effekt på individens beteende. Det gäller således att stärka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorerna. Effekten blir också större om man utformar insatser som verkar på olika nivåer samtidigt¹³.
--	---	----------------	---

¹³ [Förebyggande arbete inom ANDTS — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

5.2 Öka den psykiska hälsan

Psykisk hälsa kan beskrivas som en tillgång eller resurs som gör det möjligt för människor att må bra och gör det möjligt för oss att uppnå vår fulla potential. Arbetet med att stärka den psykiska hälsan innebär både främjande och förebyggande arbete i hela befolkningen. Det kan innefatta insatser som både främjar psykiskt välbefinnande samt insatser som förebygger suicid.

Strategi för att uppnå målområdet	Insats - målgrupp	Aktörer	Planerad effekt/Resultat – utifrån strategin Indikatorer som mäter måluppfyllelsen på lång sikt: Psykiskt välbefinnande/Psykisk påfrestning och Självskattad hälsa.
Uppmärksamma den ökade risken för psykisk ohälsa hos identifierade målgrupper samt arbeta för att fler får ta del av främjande och tidiga insatser genom att utveckla tvärsektoriell samverkan, dela kunskap och erfarenheter.	Insatser: - Kartlägga behov och stöd till barn som anhöriga - Kompetenshöjande insats i KBT och ACT för föräldrastödjare och socionomer. - Tvärsektoriell arbetsgrupp med syfte att främja studenters psykiska hälsa i Göteborg. Gruppen arbetar för att utveckla tvärsektoriell samverkan, dela kunskap och erfarenheter på temat. Det sker exempelvis genom	SF SF SF, Chalmers, GU, VGR, studenter, civilsamhälle med flera.	Den psykiska hälsan är ojämnt fördelad. Det finns samband mellan psykisk ohälsa och socioekonomi så som inkomst och utbildning och utifrån diskrimineringsgrunderna kön, funktionsnedsättning och sexuell läggning ^{14 15} . Utsatthet i olika former i barndomen kan kopplas till risk för psykisk ohälsa/sjukdom senare i livet. För att förebygga psykisk ohälsa krävs därför ett livslöppsperspektiv som omfattar alla

¹⁴ Ojämlighet i psykisk hälsa i Sverige-hur är den psykisk hälsan fördelad och vad beror det på? (Folkhälsomyndigheten, 2019, sida 4).

¹⁵ Mål för social hållbarhet 2023, för Västra Götalandsregionen och de verksamheter som finansieras av Västra Götalandsregionen, sida 12.

	kartlägningsarbete och orsaksanalyser tillsammans med målgruppen samt att planera och genomföra nätverksträffar för funktioner som möter målgruppen. - Undersöka särskilt utsatta grupperns behov inom gruppen högskolestudenter, (internationella studenter) - Utveckla samverkan med bovärdar på SGS och Chalmers studentbostäder - Marknadsföra anhängstöd för anhöriga till någon närstående upp till 65 år Målgrupper: - Barn som anhöriga - Unga vuxna/ högskolestudenter	Se ovan Se ovan FFS	åldrar med såväl främjande som förebyggande arbete¹⁶. Åtgärder för att reducera skillnader i psykisk hälsa bör vara riktade till hela befolkningen men ta särskild hänsyn till grupper med låg socioekonomisk position och grupper som är särskilt utsatta¹⁷.
--	--	--	---

¹⁶ Mål för social hållbarhet 2023, för Västra Götalandsregionen och de verksamheter som finansieras av Västra Götalandsregionen, sida 12.

¹⁷ Ojämlighet i psykisk hälsa i Sverige-hur är den psykisk hälsan fördelad och vad beror det på? (Folkhälsomyndigheten, 2019, sida 5).

	- Internationella studenter - Anhöriga		
Stärka invånarnas förmåga att hantera med- och motgångar samt stötta varandra.	Insatser: - Stadenövergripande arbetsgrupp för grundskoleelevers psykiska hälsa (drivs av nätverket för Utvecklingsledare folkhälsa): A) Stärka grundskoleelevers resiliens (förmåga att klara påfrestningar som kan leda till psykisk ohälsa) B) Öka kunskap om psykisk ohälsa och sjukdom för att	GSF, SF Centrum	Psykisk hälsa är bland annat beroende av vår förmåga att klara livets upp- och nedgångar. Strategin syftar till att rusta samhället för att dess invånare ska nå och bibehålla välmående. Människors förmåga att möta krav och påfrestningar i livet beror på vilka verktyg, stöd och skyddsfaktorer de har tillgång till. <i>Individer som är rustade för att nå sin fulla potential och välmående är ett arbetsområde i SKR:s kraftsamling Psykisk hälsa¹⁸.</i>

¹⁸ [Rustade individer | SKR](#)

	minska fördomar och stigmatisering samt kunna hjälpa personer i risk.		
	Målgrupper: - Grundskoleelever		
Främja social delaktighet och meningsskapande sammanhang.	Insatser: - Utveckla och sprida information om digitalt återhämtningshus. - Stimulera verksamheter att erbjuda digitalt utbud jämte det fysiska. Som insteg, studiebesök etcetera - Bibliotek (förstärkt programverksamhet och tillgänglighet) Målgrupp:	FFS FFS Kulturförvaltningen	I SKR:s kraftsamling Psykisk hälsa finns <i>Meningsskapande i vår tid</i> med som en del av arbetsområdet <i>Hälsofrämjande samhälle och levnadssätt</i> . ¹⁹ Meningsskapande genom relationer, känsla av tillhörighet, betydelse och personlig utveckling antas bidra till ökad psykisk hälsa. ²⁰ Meningsfullhet är en av tre beståndsdelar av bedömningsmetoden KASAM som mäter känslan av sammanhang och mening. ²¹

¹⁹ [Delarenor | SKR](#)

²⁰ [Arbetsplan - Delarena 1.4 Meningsskapande i en sekulär tid - ARBETSUTKAST \(skr.se\)](#)

²¹ [KASAM - Socialstyrelsen](#)

- | | | | |
|--|--|--|--|
| | <ul style="list-style-type: none">- Unga vuxna/högskolestudenter- Personer utan sysselsättning- Personer med psykisk ohälsa (psykiska besvär och/eller kognitiva svårigheter)- Personer som upplever besvär av ensamhet | | |
|--|--|--|--|

5.3 Öka förutsättningarna för delaktighet, inflytande och tillit

Makt över det egna livet och delaktighet i samhället är fundamentala livsvillkor för varje människa. Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Delaktighet är en viktig förutsättning för förbättrade livsvillkor och hälsa.

Strategi för att uppnå målområdet	Insats - målgrupp	Aktörer	Planerad effekt/Resultat – utifrån strategin
Systematiskt integrera delaktighetsperspektivet i arbetet för att nå samtliga målområden.	Utforma det lokala folkhälsoarbetet så att det når de grupper med störst behov och på så vis bidrar till minskade skillnader i hälsa. Det görs genom att beakta diskrimineringsgrunderna och att involvera berörda målgrupper i utvecklingsarbetet. - Användardriven innovation som metod	Klicka här för att ange text.	Indikatorer som mäter måluppfyllelsen på lång sikt: Valdeltagande, Tillit till samhällets institutioner, Tillit till andra, Utsatt för kränkande behandling, våld eller hot om våld. Kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är faktorer som samverkar med villkor och möjligheter inom andra centrala områden med konsekvenser för hälsan.²² Därför behöver delaktighetsperspektivet genomsyra handlingsplanens alla målområden för att nå en mer jämlik hälsa²³.

²² [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 207

²³ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 18.

	för att inkludera studenter i arbetet att främja studenters psykiska hälsa - En stadenövergripande arbetsgrupp med syfte att främja hälsan hos målgrupper med funktionsnedsättning drivs av Utvecklingsledare Folkhälsa. Fokus på att samla kunskap kring olika målgrupper, funktionsrätt och arbetsmetoder samt identifiera möjliga samarbetsparter		Delaktighet, inflytande och tillit skiljer sig åt mellan olika grupper i befolkningen. En viktig del i arbetet för att minska skillnader i hälsa är att skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit för alla oavsett socioekonomisk status, geografisk hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuell läggning²⁴. Genom att anta ett normmedvetet²⁵ och intersektionellt arbetssätt²⁶ synliggörs diskrimineringsgrunderna²⁷.
--	---	--	---

²⁴ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 18.

²⁵ Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som ”normalt” istället för mot dem som bryter mot normen. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

²⁶ Intersektionalitet avser ett analytiskt begrepp som används för att synliggöra hur olika maktordningar samverkar. Används vanligtvis i Sverige för att utifrån samspelet mellan diskrimineringslagens sju grunder studera hur relationer av överordning och underordning skapas och upprätthålls. (Göteborgs Stads plan för jämställdhet och Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor)

²⁷ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 10.

	- Ta fram gemensamma målgruppsanalyser utifrån diskrimineringsgrunder		
Tillhandahålla arenor för medborgardriva mötesplatser och skapa delaktighet och tillit genom nya former av deltagande	Insatser: - Tillsammansfestival, för mellanmänniska möten där ålder och identitet är ointressant. Målgrupper: - Föräldrar, barn och unga som saknar meningsfull fritid - Unga vuxna, gymnasieelever, grundskoleelever och allmänhet	SF, kulturförvaltningen, ÄVO, Åldersvänliga Gbg, VGR, civilsamhället, Svenska Kyrkan, näringslivet	Informella möjligheter att delta och påverka ger fler val- och handlingsmöjligheter, vilket både har ett egenvärde och bidrar positivt till hälsa och välbefinnande. Inflytande och delaktighet handlar om att ingå i sociala sammanhang, göra sin röst hörd och påverka sammanhangen.²⁸ Att främja ej formaliserade nätverk blir en möjlighet att stärka delaktigheten och inkluderingen av grupper som är i behov av sociala sammanhang där till exempel ekonomi är begränsande faktor²⁹. Genom att främja lokala mötesplatser där invånarna själva kan mötas för att initiera och fritt samtala om, och

²⁸ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#) Sida 207.

²⁹ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 19.

	- Invånare i behov av kravlösa sociala sammanhang - Seniora allmänheten och personal som möter seniorer		organisera sig kring, frågar de själva finner betydelsefulla och intressanta minskar trösklarna för deltagande i samhället. Genom ett aktivt deltagande i civilsamhälle och samhällsliv skapas länkar mellan människor. Att lösa problem tillsammans med andra skapar tilltro till deras välvilja och stärker därmed tilliten mellan människor³⁰.
--	--	--	---

³⁰ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 19 & 20.

5.4 Främja hälsosamma och hållbara livsmiljöer

Den fysiska miljön vi lever och verkar i, det vill säga livsmiljön, har stor betydelse för människors livsvillkor. Den fysiska miljöns utformning kan öka tryggheten och främja sammanhållning mellan grupper i samhället på individ-, områdes- och befolkningsnivå. Både psykisk och fysisk hälsa påverkas i hög grad av levnadssätt och det omkringliggande samhället.

Strategi för att uppnå målområdet	Insats - målgrupp	Aktörer	Planerad effekt/Resultat – utifrån strategin
Jämlik tillgång till stadens resurser	Insats: - Tillsammans med IOFF utforska hur flickors/kvinnors möjlighet till fysisk aktivitet kan öka - Uppdatera och tillgängliggöra Hälsolots webbsida.	SF Centrum, IOFF m.fl.	Tillgång till samhällsfunktioner som sjukvård, bibliotek, socialtjänst, polis och annan service som affärer, kultur och fritids möjligheter är förutsättningar för trivsel, trygghet och hälsa. ³¹
	Målgrupp: - Flickor	SF Centrum	Jämlik tillgång till stadens resurser bidrar till en jämlik stad ³² .

³¹ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 179

³² Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sid 17.

	- Barn och unga som saknar tillgång till mötesplatser och fritidsmöjligheter - Föräldrar och blivande föräldrar som saknar tillgång till hälsofrämjande arenor och mötesplatser		
Skapa förutsättningar för en fungerande närmiljö	Insats: - <i>Hitta ut</i> för att bidra till fysisk aktivitet, ökad rörelse av människor i stadsmiljön och trygghet. - Ingå i arbetsgrupp för Grannskapsarbete Målgrupp: - Personer bosatta i bullerutsatta miljöer	SF Centrum, näringslivet, civilsamhälle SF Centrum	Bostadens närhet till grönområde och natur är en skyddsfaktor för hälsa och ökar trivselen i bostadsområdet. Detta tillsammans med trygga cykel- och gångvägar bidrar till mer vardagsmotion och har gynnsam effekt på hälsan. Att motverka luftföroreningar och buller bidrar till god hälsa.³³ Det är också viktigt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor³⁴ Tillgång till en skolgård som stimulerar till lek, fysisk aktivitet och samtal är viktigt för

³³ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 172

³⁴ Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026, sida 17.

	samt utan tillgång till grönytor		barnens motoriska och kognitiva utveckling. ³⁵
Stärkt grannskapsarbete inom kultur, fritid, trygghet och folkhälsa	Insats: - IOP- avtal med Majornas samverkansförening Målgrupp: - Invånare i Majorna, främst barn och unga.	SF Centrum, Majornas samverksams förening, Wallenstam, Familjebostäder, Bostadsbolaget	Ökad tillgång till naturliga mötesplatser, kultur- och fritidsutbud kan öka den sociala interaktionen och påverka vilken typ av möten som sker i grannskapet. ³⁶ En trygg boendemiljö och närmiljö främjar hälsan, tilliten och den sociala sammanhållningen. ³⁷

³⁵ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 172

³⁶ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 179

³⁷ [Nästa steg mot en mer jämlik hälsa Förslag för en god och jämlik hälsa SOU 2017:47 Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa \(kommissionjamlikhalsa.se\)](#)
Sida 165

4.5 Öka förutsättningarna för äldre med livskvalitet

För ett hälsofrämjande, friskt äldre är det betydelsefullt att kunna påverka sin tillvaro och sin livssituation. Att känna delaktighet i samhället och ha möjlighet till fysisk aktivitet ger förutsättningar till ökad fysisk, psykisk och kognitiv hälsa. Även social gemenskap bidrar i hög grad till äldre med livskvalitet.

Strategi för att uppnå målområdet	Insats - målgrupp	Aktörer	Planerad effekt/Resultat – utifrån strategin
Främja goda levnadsvanor	Insatser: - Tvärsektoriell arbetsgrupp om riskabel alkohol användning a) Se över information till de invånare som verksamheterna möter b) Se över kompetenshöjning för personal c) Dela erfarenheter och gränssnitt verksamheter emellan	ÄVO, SF, primärvård (VGR), FFS	Hälsosamma levnadsvanor, sociala kontakter och god vård vid behov kan förbättra hälsoläget långt upp i åldrarna. Enligt forskningen är fyra områden av särskild vikt för att bibehålla hälsa och god livskvalitet hos äldre; social gemenskap och stöd, meningsfullhet och delaktighet, fysisk aktivitet och bra matvanor ³⁸ .

³⁸ Mål för social hållbarhet 2023, för Västra Götalandsregionen och de verksamheter som finansieras av Västra Götalandsregionen, sida 11.

	- Prova på aktiviteter för att inspirera till rörelseglädje under Veteran VM Målgrupp: - Seniora allmänheten och personal som möter seniorer, invånare oavsett ålder i behov av kravlösa sociala sammanhang	SF Centrum, IOFF, ÄVO, Age Cap, Gbg & Co, Alzheimerfonden m. fl.	
Främja delaktighet	Insats: - Stadenövergripande arbetsgrupp för ökad livskvalitet och hälsa. Fortsätta gemensam samverkan med olika målgruppsaktörer för att förstärka kunskapsutbyte och samarbete kring exempelvis ensamhet. Undersöka fler aktörer och möjligheter till samverkan för att stärka arbetet mot målgruppen - Ingå i referensgrupp till projektet: Ett gott hjärta ger ett glatt liv. Att genom samverkan med Vårdcentraler nå fler seniorer om	ÄVO, VGR, civilsamhälle ÄVO, SF Centrum, primärvård	Delaktighet och social gemenskap bidrar i hög grad till åldrande med livskvalitet. Ofrivillig ensamhet och social isolering har många negativa hälsoeffekter, som exempelvis ökad risk för depression och annan psykisk ohälsa eller riskabel alkoholkonsumtion ³⁹ .

³⁹ Mål för social hållbarhet 2023, för Västra Götalandsregionen och de verksamheter som finansieras av Västra Götalandsregionen, sida 11.

	vad enheter inom hälsofrämjande och förebyggande erbjuder. Målgrupp: - Seniorer i ofrivillig ensamhet - Seniorer i digitalt utanförskap		
--	--	--	--

6 ÖVRIGT

Extra utrymme att kort skriva om det är något i handlingsplanen ni vill förklara som påverkar förutsättningar för det lokala folkhälsoarbetet exempelvis tjänster, organisation.

I Stadens nya nämndorganisation är ansvaret för insatser inom folkhälsoarbetet fördelat över ett flertal nämnder som verkar inom stadsområdet. Utöver socialnämnden ska femton andra nämnder enligt sina reglementen utifrån sitt verksamhetsansvar vara en aktiv part när det gäller insatser inom bland annat folkhälsoarbete. De fyra socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnder och styrelser medverkan inom stadsområdet.

Forum för stadsområdessamverkan har bildats för att skapa förutsättningar för fler parter att samverka och aktivt delta i folkhälsoarbetet. Forumet bemannas av avdelningschefer från Förskoleförvaltningen, Grundskoleförvaltningen, Utbildningsförvaltningen, Arbetsmarknads och vuxenförvaltningen, Demokrati och medborgarservice, Idrotts- och föreningsförvaltningen, Kulturförvaltningen, Förvaltningen för Funktionsstöd, Äldre, vård- och omsorgsförvaltningen, Miljöförvaltningen och Socialförvaltning Centrum. Övriga samverkansparter bjuds in vid behov. Under året har även en lokal operativa arbetsgrupp för verksamhetsnära samverkan i stadsområdets bildats. Syftet med gruppen är att tillsammans bidra, påverka och göra skillnad för folkhälsan i Centrum. Gruppen hanterar samverkansfrågor och genomför samverkans insatser samt utgör ett beredande forum till Forum för stadsområdessamverkan.

Socialförvaltningarna sammanställer behovsanalyser som beskriver befolkningens lokala behov. Utifrån dessa analyser samt avtalsparternas styrdokument utformas handlingsplanen för folkhälsoarbetet. Den operativa gruppen utgör en viktig arena för arbetet då parterna bidrar med olika erfarenheter och kunskaper om befolkningens behov i stadsområdet. Under 2024 kommer socialförvaltningen att bjuda in till fortsatt dialog för att kunna utveckla insatser i samverkan.

Vid folkhälsoinsatser finansieras stadens del utifrån 50/50 principen av berörd förvaltning. Stadens interna processer kring finansieringen har bidragit till att försvåra ett behovsstyrt folkhälsoarbete och därmed arbetet med handlingsplanerna.

7 BUDGET

ÅR 2024		BUDGET	TOTALT
	DRNG	Göteborgs Stad	
Utvecklingsledare folkhälsa (lön inkl. lönebikostnader)	1 045 000	1 045 000	2 090 000
Omkostnader (admin kostnader, resor, kurser etc.)			
Folkhälsoinsatser	DRNG	Göteborgs Stad	
Öka möjligheterna till en god start i livet och goda uppväxtvillkor	1 634 500	1 634 500	3 269 000
Öka den psykiska hälsan	130 000	130 000	260 000
Öka förutsättningarna för delaktighet, inflytande och tillit	350 000	350 000	700 000
Främja hälsosamma och hållbara livsmiljöer	390 000	390 000	780 000
Öka förutsättningarna för åldrande med livskvalitet	50 000	50 000	100 000
Övrigt	69 500	69 500	139 000
Summa	3 669 000	3 669 000	7 338 000

